

Aktivnosti za spodbujanje kulture branja

Activities to promote the culture of reading

> Andreja Urbanec

Izvleček

Članek predstavlja različne aktivnosti, ki so prek šolske knjižnice vpeljane z namenom spodbuditi oziroma povečati zanimanje za branje ter spodbuditi branje tudi v prostem času, torej za zabavo. Predstavljene so naslednje aktivnosti: branje pod lipo, bralna mapa »Mi pa beremo«, branje v pravljčni hiši, dnevne misli, bralni pomočniki in pehar za knjigoljube. Vse te aktivnosti izvajamo na Osnovni šoli Orehek Kranj in z njimi želimo branje prikazati kot pozitivno vrednoto. Vsaka spodbuda za branje je v osnovni šoli dobrodošla, saj nikoli ne vemo, s katero aktivnostjo bomo pritegnili katerega učenca.

Ključne besede

šolska knjižnica, branje, aktivnost, motivacija

UDK

028.5:027.8

Abstract

The paper presents various activities introduced by the school library with the goal of encouraging and raising reading interest, and also to promote leisure-time reading, i.e. reading for fun. Presented activities are: reading under linden tree, reading folder »We read«, fairytale-house reading, daily thoughts, reading aids, booklover basket. All activities are performed at Primary school Orehek Kranj with the goal of showing reading as a positive value. And encouragement of reading is very welcome in primary school, since we never know which activity will attract which pupil.

Keywords

school library, reading, activity, motivation

Osnovno delo mladinskih knjižnic ni učenje branja samega, ampak omogočanje branja in motivacije. Vsekakor pa učenje branja v vzgojno-izobraževalnem procesu ne more biti brez knjižnic in knjig. Zato mora biti v vzgojno-izobraževalni proces v šoli vključena šolska knjižnica. Uspešno izvajanje dejavnosti in s tem vpliv na boljše bralne dosežke od šolskega knjižničarja zahteva pestre in bogate motivacijske metode in oblike dela (Jamnik, po Sušec in Žumer, 1998).

Na Osnovni šoli Orehek Kranj vsako leto dodamo kakšno novo aktivnost, ki naj bi spodbujala branje učencev. Poleg vsem poznane bralne značke ponujamo učencem še drugačne aktivnosti, da bi jim zbudili zanimanje za branje.

»Medtem ko nekateri preberemo, kar nam pride pred oči /.../, je zdolgočaseni bralec veliko bolj izbirčen ... Zdolgočasenemu je le malokaj po godu. Brati želi tisto, kar je povezano z njegovim zanimanjem in potrebuje pobudo.« (Kropp, 2000)

V tem članku so bolj podrobno predstavljene nekatere aktivnosti, ki jih imamo na šoli z namenom, da »najdemo zdolgočasene bralce« in jim na drugačen način obudimo zanimanje za branje.

Branje pod lipo

Osnovna ideja je bila spodbuditi branje pod šolsko lipo. Učence in njihove starše smo povabili k sodelovanju in odzvali so se nad vsemi pričakovanji. Namen je bil

izmenjati knjige med seboj ter spodbuditi branje leposlovja. Učenci so v knjižnico prinesli knjigo iz domače knjižnice, ki je ne bodo več pogrešali. Taka knjiga je dobila posebno nalepko, zato da se je točno videlo, da bo namenjena izmenjavi. Učenec je v zameno za knjigo prejel gumb z napisom »Menjam knjigo za gumb«. S tem gumbom je ob koncu projekta izbral drugo knjigo. Vse knjige smo zbrali in jih postavili na ogled za ves teden pod šolsko lipo. Ker smo čakali na lepo vreme (in splačalo se je), smo načrtovani termin prestavili za teden dni. Pod lipo smo postavili pravo pravcato knjižnico. Učenci so od doma prinesli lesene zaboje, ki so služili za police. Zaščito pred soncem je nudila streha zunanjega paviljona. V zaboje in na njih smo položili zbrane knjige, ki so čakale na ogled. Učenci so med odmori lahko odhajali pod lipo, si ogledovali knjige in jih brali. Večinoma so prinesli več kot eno knjigo (od slikanic do leposlovja za odrasle).

Slika 1: Branje pod šolsko lipo.

Dogodek je potekal ves teden. Med rekreativnim odmorom smo vsak dan pripravili program. Najprej smo slišali šolsko himno, potem pa so učenci brali zgodbe, ki so jih pred časom pisali vsi razredi šole v nadaljevanjih (izhodiščni stavek za zgodbo je bil podan, vsak razred pa je prispeval nadaljevanje zgodbe).

Kar nekaj učiteljev je svoj pouk prestavilo pod krošnjo lipe, kjer so učenci brali, se učili in doživeli pouk na malce drugačen način. Bolj ko se je bližal konec tedna, bolj nestrpni so postajali, saj so si končno želeli vzeti želeno knjigo oz. knjige. V izmenjavo je bilo vključenih 622 knjig in izbira je bila resnično pestra.

Čeprav je izvedba dogodka zahtevala dobro organizacijo, pa smo bili tako učenci kot delavci šole zadovoljni s končnim rezultatom. Mentorice smo se po analizi odločile, da moramo branje pod lipo nadaljevati.

Bralna mapa »Mi pa beremo«

Za spodbujanje branja na šoli skrbimo s kroženjem bralne mape »Mi pa beremo«. Mapa, ki vsebuje knjigo za izbrani razred in zvezek za komentarje, vse šolsko leto kroži med učenci posameznega oddelka.

Vsak učenec ima vsaj en teden časa, da knjigo prebere in o njej napiše komentar v priloženi zvezek. V mapi od prvega do četrtega razreda je knjigi za učence dodana tudi knjiga za starše z namenom, da jo vsaj prelistajo, če ne že v celoti preberejo. Ko otrok vidi svojega roditelja, da se ukvarja s knjigo, mu je to najboljši zgled.

V mapi je priložena tudi zgibanka Društva Bralna značka o pomenu branja.

Ob koncu leta je cilj, da knjigo iz mape preberejo vsi učenci oddelka in da se o njej pogovorimo v knjižnici.

Pravljčna hiša

Vsako leto je december v šolski knjižnici poseben mesec. Dve leti smo gostili božička, ki nam je s svojo navzočnostjo polepšal vsak decembrski dan. Prvo leto je zbiral knjižne ideje za obdarovanja, saj je otroke spraševal, kaj naj jim prinese za darilo. Drugo leto pa je bil posrednik med učenci, saj jim je prenašal lepe želje za novo leto.

V letošnjem letu smo postavili pravo pravljčno hišo, v katero so se učenci »skrili« pred radovednimi pogledi in v miru prebirali želene knjige. K branju v pravljčni hiši so bili povabljeni vsi razredi šole in oddelki vrtca. Odziv je presegel pričakovanja, saj je hiša včasih »pokala po šivih«. Učenci so se v njej zelo radi zadrževali, brali, se pogovarjali ali pa samo počivali. Konec decembra so se vsi strinjali, da mora taka hiša drugo leto spet stati v knjižnici.

Slika 2: Pravljčna hiša v šolski knjižnici.

Dnevne misli

Z letošnjim šolskim letom smo začeli tudi z branjem lepih misli. Namen branja misli je umiriti razred pred začetkom pouka, se skoncentrirati in v tišini prisluhniti učitelju. Knjižničarka za vsak dan pripravi eno misel, ki jo učitelj prebere na začetku prve šolske ure. Za vse učence šole je izbrana ista misel. O njej se lahko pogovorijo ali pa pustijo vsakemu učencu svoje razmišljanje. Za zdaj so odzivi pohvalni, učenci celo poskrbijo in učitelja opomnijo, če pozabi na branje misli.

Korak naprej so naredili učenci na podružnični šoli, saj so zbrali svoje misli.

Bralni pomočniki

S pomočjo šolske skupnosti smo ponudili »bralne pomočnike«. To so učenci višjih razredov, ki so se prostovoljno javili za pomoč. Njihova naloga je, da slabšim bralcem nižjih razredov (predlagajo jih razredničarke) pomagajo brati knjige za bralno značko. Zadali smo si cilj, da v letošnjem letu vsi učenci do vključno petega razreda uspešno opravijo bralno značko. Z bralnimi pomočniki se krepi tudi medgeneracijska povezanost. Učenci višjih razredov so zainteresirani za pomoč, mlajši pa so motivirani in se radi odzovejo, saj v prijetni družbi opravijo (za mnoge) zelo zahtevno nalogo – bralno značko.

Nagrada za vse sodelujoče bo noč v knjižnici, ki bo organizirana konec aprila kot sklepna prireditev bralne značke.

Pehar za knjigoljube

»Pehar za knjigoljube« je preimenovana bralna značka za vse delavce šole, ki smo jo vpeljali v šolskem letu 2012/2013. Z željo, da poleg strokovnih knjig in publikacij zaposleni na šoli preberejo tudi kako drugo knjigo, se je oblikoval seznam priporočenih knjig. Seznam se vsako leto menja, vanj pa vključujemo novitete in druge knjige, ki jih berejo učenci. Lahko pa si zaposleni izberejo poljubne knjige. Vsak sodelujoči prebere pet knjig, izpolni zgibanko in jo odda knjižničarki. Za pravilno izpolnjeno zgibanko prejme nalepko, na zaključni pedagoški konferenci pa priznanje za sodelovanje. V prvem letu se je bralni znački priključilo 14 učiteljev.

Slika 3: Zgibanka peharja.

Učitelji oziroma vsi zaposleni lahko z lastnim zgledom učence spodbudijo k branju ali pa jim vsaj dajo dober model za posnemanje. Tako učenci vidijo, da za bralno značko ne berejo samo oni.

S takimi aktivnostmi želimo branje prikazati kot pozitivno vrednoto, ki jo je treba začeti gojiti že v rani mladosti. Vsaka spodbuda je skozi osnovno šolo dobrodošla, saj nikoli ne vemo, s katero aktivnostjo bomo koga pritegnili. Ni težko motivirati nekoga, ki že rad bere, največji izziv so nam učenci, ki ne zahajajo v knjižnico in ne berejo. Take bi radi opomnili, da je branje lahko prijetna pristočasna dejavnost.

S »ponudbo« različnih aktivnosti želimo uresničiti nekatere splošne in specifične cilje KIZ:

- navajanje na knjižnično okolje in vzdušje prostora ter pozitiven odnos do knjižnice in njenega gradiva,
- vzgoja za knjigo, motivacija za branje in estetsko doživljanje,
- razvijanje različnih spretnosti in sposobnosti,
- spoznavanje knjižničnega fonda (Sušec, 2005).

»Dragi knjižničarji, varuhi templja, lepo je, da so vse knjige na svetu našle svoj kotiček v popolni organiziranosti vaših spominov ... Čudovito je, kako obvladate vse klasifikacije po tematiki v teh skladovnicah, ki nas obdajajo. Vendar bi bilo dobro slišati tudi, kako pripovedujete zgodbe svojih najljubših romanov tistim izposojevalcem, ki so se izgubili v goščavi knjig ... Postanite pripovedniki – čarovniki – in knjige bodo skočile s polic v roke bralcev.« (Pennac, 1996)

Viri

- Hanuš, B. (2010). Branje – izhodišče za spodbujanje ustvarjalnih dejavnosti. Vzgoja in izobraževanje, let. XLI (št. 1), str. 50–53.
- Kropp, P. (2000). Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Tržič: Učila.
- Pennac, D. (1996). Čudežno potovanje: knjiga o branju. Ljubljana: Julija Pergar.
- Sušec, Z., Žumer, F. (1998). Vpliv različnih metod komuniciranja na stopnjo bralne pismenosti v osnovni šoli. V Branje – skrb vseh (str. 127–145). Ljubljana: Bralno društvo Slovenije.
- Sušec, Z. (2005). Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Žibrek, A. (2009). Začnimo dan z branjem in zaključimo pouk z motivacijo. Trajnostni razvoj v šoli in vrtcu, let. 3 (št. 2), str. 77–83.

> **Andreja Urbanec**, univ. dipl. bibliotekarka in profesorica geografije, zaposlena kot šolska knjižničarka na Osnovni šoli Orehek Kranj
Naslov: Zasavska cesta 53 a, Kranj
Naslov e-pošte: andreja.urbanec@osorehek.si